

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOSINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

EPOPEEA GLORIOASĂ a VITEAZULUI MIHAI -eroul neamului nostru

Ing. Angela Faina

„Nu-mi las nimănui țara și neamul, nici mort !”

Politica internă a lui Mihai, pedepsirea boierilor trădători

Relațiile lui Mihai Viteazul cu vecinii și cu creștinătatea. Situația politică în zonă

În anii sfârșitului de secol XVI, situația politico-militară a Țărilor Române și a Europei, era dificilă și incertă. Atotputernicul Imperiu Otoman își atinsese extinderea maximă atât în Europa cât și în Asia și Africa. Puterea sa militară era de asemenea la cote maxime. Mihai era îngrijorat de soarta sa și a țării. Ce putea face ? El își dădea seama că acalmia de moment cu turcii era trecătoare. Se simțea în mare pericol.

De aceea, pentru a fi protejat și ajutat în lupta sa contra islamului, Mihai-Vodă trebuia să țină relații de prietenie cu vecinii creștini, dar în același timp, trebuia să fie foarte prudent și atent la tot ce se întâmpla între aceștia; în plus, el trebuia să se informeze despre înțelegerile dintre creștini și Poarta Otomană sau tătari; relații complicate, deseori foarte fragile, mâinate de interesele meschine de dominare în zonă, a fiecărei părți.

Mai trebuia să trateze și să susțină relații diplomatice atât cu Moldova, cât și cu ceilalți creștini; polono-lituanienii, austriecii și transilvănenii, iar mai în depărtare, cu ducii de Toscana, Mantova, Ferrara, Spania, cu venețienii, germanii, până și cu rușii, care în acea vreme deveneau o putere din ce în ce mai mare.

Încurajat de rezultatul unor tratative, alături de dezamăgit de fragilitatea și nesinceritatea înțelegerilor volatile, Mihai își păstra în continuare atenția trează, fiind prudent și precaut la adversități, trădări sau comploturi, urzite atât din interiorul țării, cât și din exterior.

Pe plan intern, el trebuia să fie atent la urzelile subversive ale unor boieri filoturci din Valahia, care nu-i mai împărtășeau politica antiotomană și care-i doreau pieirea, așa cum s-a întâmplat și în timpul bătăliei de la Călugăreni.

Situația externă era schimbătoare. Vecinii săi erau între ei când prieteni, când dușmani unii cu alții, depinzând de situația de moment și de interesele imediate. Azi erau amici și colaborau, mâine, inamici notorii. Deci el căuta să fie foarte bine informat referitor la aceste politici, manevre și intrigi externe.

Lui Mihai i se făceau oferte sau diverse propuneri mai mult sau mai puțin sincere și de o parte și de alta. La un moment dat, dezamăgit, copleșit de dificultatea situațiilor în care se găsea, Mihai îi scria nobilului polonez Lubieniecki: „Roagă-l pe domnul hatman al coroanei să-mi fie ca un părinte, iar pe domnul hatman de câmp să-mi fie ca un frate, iar eu mă leg pentru aceasta să-mi împart moștenirea și averea-mi proprie.”

Îndată după mazilirea marelui vizir Sinan Pașa, ca urmare a campaniei dezastruoase din Valahia, după înfrângerile dezastruoase de la Călugăreni, Târgoviște, București și Giurgiu din vara și toamna anului 1595, la Constantinopol au început discuțiile noii diplomații turce, privitoare la viitoarea politică otomană care urma să fie aplicată lui Mihai și creștinilor în general. Sultanul Mehmet al III-lea, împreună cu sfetnicii săi au stabilit următoarele: beilerbegul de Buda a fost însărcinat să-i propună o pace avantajoasă împăratului habsburgilor, Rudolf al II-lea, cu condiția expresă să denunțe alianța cu Domnul Valahiei și să-l predea pe „răzvrătit”; un demnitar al Statului Otoman a primit poruncă să organizeze o

conspirație prin mituirea unor boieri valahi, în vederea uciderii lui Mihai-Vodă; hanului tătar Gazi Ghirai al II-lea i s-a cerut direct din partea sultanului să năvălească în Valahia și să o jefuiască.

Dintr-o scrisoare trimisă de Hassan Pașa, la sfârșitul lunii februarie 1596, din Razgrad, unor boieri valahi, Dumitru Dudescu vornic, Dumitru din Cepturi mare logofăt, Chisar din Leotești logofăt, Miroslav din Rîfov vistier, Mitrea din Hotărani, Dan Danilovici vistier, Ivan aga, Vintilă clucerul, Radu din Oteteliș mare postelnic, reiese faptul că aceștia se angajau să-l prindă pe Mihai și să-l predea turcilor. În schimbul strădaniei prinderii Voievodului „rătăcit, afurisit și răzvrătit”, sultanul va numi ca domn al Valahiei, „pe oricine îl doriți voi”, se menționa în scrisoare.

Este de reținut că toți boierii amintiți mai sus au semnat actul de trădare din 20 mai 1595 de la Alba-Iulia prin care Voievodul valah a devenit vasalul principelui Ardealului, Sigismund Báthory. Boierii valahi trădători, îl considerau pe Mihai Viteazul „un afurisit cu gânduri ascunse” și promiteau că îl vor prinde pe „amintitul hain” și îl vor preda sultanului. Otomanii ar fi oferit boierilor trădători două tone de aur în schimbul eliminării (uciderii) domnului Valahiei (mențiunea lui Carol Göllner; „Semnificația europeană a luptelor lui Mihai Viteazul în cadrul războaielor turcești din secolul al XVI-lea”, în Mihai Viteazul- Culegere de studii, p. 33; M.V.C.E., vol. IV, p. 127). Acești boieri „hicleni” sunt aceiași care erau de acord să-l trădeze pe Mihai și în bătălia de la Călugăreni, înțeleși fiind cu turcii lui Sinan Pașa. Mihai-Vodă a descoperit complotul la sfârșitul lunii august 1596 și a dat poruncă să li se taie capetele vornicului Mitrea din Hotărani, lui Chisar logofătul și fiului acestuia, în septembrie 1596. Porunca a fost îndeplinită. Radu din Oteteliș, Jipa portar, Stanciu logofăt și Mihai logofăt, au reușit să fugă în Moldova, fiind primiți de Ieremia Movilă și apoi au ajuns în Polonia, acolo fiind protejați.

În scrisoarea din 6 septembrie 1596, Voievodul valah îl înștiința pe Sigismund Báthory: „...să știe că am prins pe unii boieri cu viclenie, care își aveau înțelegere în scris cu turcii și cu voievodul Moldovei și care și-au primit după faptă, răsplata.” și apoi adaugă informații despre: „...viclenia lui Ieremia Movilă; cum a cercetat unde sunt eu, cu oastea mea și cum i-ar fi în gând să mă înspăimânte, ca să fug înaintea lor. Căci el se străduiește în ce chip ar putea să pună pe fratele său în scaunul țării acesteia.”

Până la urmă, Radu din Oteteliș, mare postelnic, a fost iertat de Mihai Viteazul și a devenit unul din apropiații lui.

Principele Ardealului, Sigismund Báthory, însoțit de nunțul papal Visconti, episcop de Cervia, a făcut la 12 februarie 1596 o vizită diplomatică la Praga.

A urcat de mai multe ori în scaunul Ardealului; ca voievod (minor fiind), între anii 1581-1586 și apoi de trei ori ca principe în perioada 1586-1602). Era născut la Oradea, de etnie maghiară, dar de cetățenie polono-lituaniană. A fost căsătorit cu Maria Cristierna, o rudă apropiată a lui Rudolf al II-lea, împăratul Sfântului Imperiu Romano-German, în perioada (1595-1599)

Din delegație au mai făcut parte 30 de persoane, printre care cancelarul Ștefan Josica, Gáspár Kornis, Pangratie Szennyei, István Török și alții. Sigismund îl înștiința pe împărat că „sultanul a hotărât să atace în anul acesta (1596) Valahia și că Mehmed al III-lea va fi el însuși în fruntea steagurilor strălucitoare islamice”.

De asemenea, Sigismund mai știa că hanul tătar avea poruncă să intre în Valahia și Ardeal, lucru confirmat mai târziu de hanul Gazi Ghirai al II-lea.

Într-o scrisoare adresată lui Mihai, la sfârșitul anului 1596, Gazi Ghirai al II-lea îi scria că „cinstitul sultan m-a trimis în țara muntenească să mă bat cu tine și să-ți cuceresc țara și să plec în țara ardelenască.”

Tătarii, când nu atacau și prădau din proprie inițiativă, erau folosiți ca masă de manevră în interesul turcilor sau polonezilor, de la care primeau mulți bani, sau alte favoruri, promițându-li-se chiar stăpânirea unor teritorii. În multe situații, polonezii se aliau cu tătarii și îi foloseau pentru a amenința țările române sau a le aduce sub ascultare. Să nu mai vorbim de turci, căroră le era demult în obicei, să se folosească în mod repetat și constant de tătarii, în scopurile lor de dominare și cucerire a Țărilor Române.

Principele ardelean și-a exprimat nemulțumirea în cadrul audiențelor la împărat față de evenimentele petrecute în Moldova privind înlocuirea lui Ștefan Răzvan, care a fost înscăunat de el, dar

Sigismund Báthory (n.1573-d.1613)

gonit de polonezi, care l-au adus pe tron pe Ieremia Movilă. Se vede cum polonezii și turcii îi schimbau pe domnitorii români după bunul lor plac, punând domni care le făceau politica.

Diplomații ardeleni din delegație i-au cerut împăratului să-i dea Moldova lui Sigismund Báthory, ea fiind deja scoasă de polonezi de sub influența Transilvaniei. În final, împăratul și papa l-au convins pe principele ardelean să renunțe la a se mai amesteca în problemele Moldovei. Rudolf al II-lea și suveranul pontif, papa, îl îndemnau pe Sigismund să accepte situația de fapt, „să uite chestiunea Moldovei” și îl asigurau că Polonia și Moldova nu-i vor crea probleme, deci n-o vor ataca, dacă el va lupta cu otomanii. Probabil că imperialii se înțeleseseră incognito cu polonezii, la îndemnul papei, care nu dorea discordie între țările creștine.

În schimb s-a hotărât să i se dea lui Sigismund ajutor în bani și oști pentru a lupta împotriva otomanilor și a sălbaticelor horde tătare. În cazul când era nevoit să părăsească țara, i se ofereau cele două ducate sileziene Oppeln și Ratibor ca loc de refugiu. La 4 martie 1596, Sigismund Báthory părăsea orașul de aur, Praga, și se îndrepta spre Alba-Iulia. Este confirmat că Sigismund Báthory a făcut „rea impresie la Curtea de la Praga” (Andrei Veress, op. cit., vol. V, p. 19; I. Sîrbu, op. cit., p. 219).

Suveranul pontif, Clement al VIII-lea și împăratul Rudolf al II-lea, au făcut demersuri diplomatice încă de la începutul lunii aprilie 1596, pentru a convinge Polonia să adere la „Liga Creștină”, oferindu-i în schimb, acceptarea tutelei asupra Moldovei, deci Moldova era păstrată pentru a ademeni polonezii la alianța creștină.

Aceștia, au lăsat să se înțeleagă faptul că poate s-ar alătura „Ligii Creștine” dacă primesc 200.000 de galbeni și promisiunea ca arhiducele Maximilian, fratele împăratului austriac, să renunțe la titlul de rege al Poloniei. Aceștia mai solicitau „să fie lăsate în paza statului polon toate cele trei Valahii pentru a le asigura integritatea lor” deci doreau ca Țările Române să devină vasale Poloniei. Se poate observa cum papa și Rudolf al II-lea considerau Moldova ca pe o marfă de schimb pentru a aduce polonezii la „Liga Creștină”. Deci împăratul nu putea să-i dea lui Sigismund, Moldova.

Să-și fi dat seama Marele Hatman și cancelar polon, Jan Zamoyski, încă de pe acum, de pericolul pe care îl reprezenta acesta dacă una din cele trei Valahii ?

De asemenea, polonii îi mai cereau lui Rudolf al II-lea „ca acel voievod al Valahiei, Mihai, care astăzi este stăpân acolo, înduplecat de bune cuvinte, să plece pentru câțva timp și să fie numit și pus de maiestatea voastră împărătească alt voievod care să stea în fruntea Valahiei, cu deosebire pentru aceste pricini: că polonii nu pot lua în apărarea lor pe acest Mihai, fără ruperea pe față a păcii cu turcul; pe altul, nou, însă pot mai bine”. (Hurmuzaki, XII, p. 249, 250. Cf. I. Sîrbu, op. cit., p. 221, 222.).

Deci Mihai nu era agreat de către polonezi ca domn în Valahia, pentru încă un motiv: pentru a nu-i supăra pe turci. Acestora, Vodă Mihai le-a devenit indezirabil după puternica sa răscoală, prin care a adus pagube imense otomanilor.

Se poate vedea ce condiții inacceptabile puneau polonezii, cum îl șantajau pe împărat și pe papă, ca să-și realizeze scopurile de extindere a influenței lor și de dominare în zonă. Observăm că polonezii nu voiau să supere deloc Poarta Otomană prin susținerea politică a lui Mihai, pe care, desigur, turcii nu-l agreau.

Nicolae Iorga prezintă succint situația de facto în cartea sa, „Scurtă istorie a lui Mihai Viteazul” - București-1900: „Polonezii cereau prea mult pentru a se înțelege vreodată cu Imperiul și a adera la „Liga Sfântă” contra Turcilor, pe care o patrona Papa. La aceste negocieri, voiau în acest an, Țara Românească, Moldova și locurile vecine la Marea Neagră, precum și monopolul comerțului pe această mare. Cu asemenea condiții nu se putea împăca împăratul, nici oricine altcineva; de aceea, în lipsa aprobărilor lui Rudolf al II-lea, polonii se hotărâră a face politica turcească, ceea ce li se părea mai profitabil.”

Se observă prea bine cum papa, împăratul de Habsburg și polonezii, în politica lor de acaparare de teritorii și lărgirea sferelor de influență, tranzacționau Țările Române, ca pe o marfă de schimb.

Față de atitudinea lui Mihai, care a aderat de bună voie, din proprie inițiativă, la „Liga Sfântă”, atitudinea polonezilor este perfidă, nicidecum de susținere a creștinătății, ci mai degrabă a intereselor otomane, a păgânilor.

În contrast cu acțiunile lui Mihai, se vede cât de ezitantă a fost atitudinea Poloniei, ce fel de condiții impunea pentru aderare. Dar ironia sorții, tot Mihai a fost blamat mai târziu, că nu este fidel creștinătății. Din contră, faptele sale de arme de-a lungul atâtor ani, duse cu atâta patimă împotriva turcilor, dovedesc incontestabil dorința sa de a fi în slujba țărilor creștine.

Marele Hatman, Cancelarul polonez, Jan Sarius Zamoycki (1542-1605)

A fost în serviciul Uniunii Polono-Lituaniene din 1565 până în 1605. A fost un magnat nobil polonez, secretarul regilor Ștefan Báthory și Sigismund al III-lea Vasa, începând cu 1565 și mare cancelar al coroanei începând cu anul 1578. A ocupat funcția de mare hatman începând cu anul 1581.

Se vede clar în ce fel decurgeau negocierile între marile puteri; micile țări erau considerate ca o marfă de schimb și/sau ca răsplătă pentru obținerea de favoruri și/sau pentru realizarea unor interese. Punând și schimbând domnitorii după bunul lor plac, aceste țărișoare erau la cheremul lor, în scopul de a-și menține controlul și dominația în zonă.

Mihai îi scrie papei Clement al VIII-lea, următoarele: „Știu sigur că Sanctitatea Voastră cunoaște prea bine cu câtă râvnă și cu câtă ardoare am pus mâna pe arme contra vrăjmașului comun, în folosul creștinătății și sunt gata să-mi dau viața pentru creștinătate.”

Prin determinarea sa de a fi un scut împotriva turcilor, Mihai era conștient că își risca propria viață și a familiei sale, dar nu concepea în alt fel; o făcea îmboldit de dragostea sa față de neam,

țară și credință în Dumnezeu.

Arhiducele Maximilian recunoaște că multe dintre faptele de vitejie săvârșite de Mihai au fost însușite pe nedrept de Sigismund Báthory, principele Ardealului (document din 25 septembrie 1598). Arhiducele a primit scrisori din partea diplomaților săi, prin care i se transmit următoarele informații: „Alteța Sa, a simțit în toate privințele sinceritatea, vitejia și credința lui Mihai-Voievod față de Maiestatea Sa imperială și a găsit că în acțiunile trecute, multe au fost puse pe seama transilvănenului Sigismund Báthory, care în realitate au fost îndeplinite de el, Mihai; de aceea, Alteța Sa va pune chestiunea la Maiestatea Sa, care nu va lăsa nepdepsită fapta.”

Trădări, ură, minciună, interese ascunse și înșelăciuni se țeseau chiar între capetele încoronate ale lumii creștine, atunci ce să mai vorbim de turci și tătari, dușmanii declarați ai creștinătății ?

Padișahul otoman Mehmed al III-lea a încercat în mai multe rânduri să-l atragă pe principele ardelean Sigismund la masa tratativelor, prin care i se promitea scăderea tributului ce trebuia să fie oferit Porții Otomane, de asemenea, Sigismund urma să fie recunoscut și ca rege al Ungariei, propunere deosebit de tentantă pentru principe. (I. Sîrbu, op. cit., p. 223; Andrei Veress, op. cit., vol. V, p. 19). În această perioadă Sigismund ducea politica antiotomană, fiind asociat la „Liga Sfântă”, deci nu a acceptat propunerile. Câțiva ani mai târziu, Báthory își va schimba radical politica, trecând de partea polonezilor și a turcilor.

După aderarea sa la „Liga Creștină”, Mihai conta în mod deosebit pe sprijinul marilor puteri europene, așa cum i s-a promis și credea că se poate baza pe ajutorul militar și bănesc mereu la timp, atât al papei cât și al împăratului austriac, care și ei, doreau eliminarea pericolului turcesc ce plana asupra Europei.

Cu timpul, însă s-a convins că nu trebuie să se încreadă prea mult în promisiunile celor mari, evenimentele petrecute, dovedind că aceștia, de multe ori nu și-au ținut cuvântul dat, sau că ajutoarele nu au venit la timp, deși el și țara sa, erau în situații limită. De aceea, el se concentrează tot mai mult pe realizarea ideii sale vizionare, de a realiza unirea celor trei țări dacice, ca mai apoi, prin puterea noului stat românesc, să fie capabil să creeze un zid puternic în fața expansiunii semilune otomane, să joace un rol important în istoria creștinătății, așa cum declară de multe ori și să devină un lider pe plan politic și militar în acea zonă geostrategică a Europei. Ulterior, statul său românesc, pe care dorea să-l facă unul deosebit de puternic, ar fi putut constitui o zonă tampon de largă securitate împotriva otomanilor, atât pentru români cât și pentru întreaga Europă. Era un demers serios și de mare anvergură. Era o gândire vizionară, deosebit de curajoasă pentru acele vremuri, când încă ideea de unitate națională nu era vehiculată în Europa. Dar momentul nu era încă prielnic; frământări politice în zonă și insuccese ale creștinilor în lupta cu otomanii, nu îi permiteau încă realizarea planurilor sale.

Ajutoarele „Ligii Sfinte” nu se concretizau întotdeauna la timp, de multe ori, când Mihai avea nevoie stringentă, ele lipseau. Acest aport esențial lipsindu-i, domnitorul valah continua de unul singur și pe propria-i cheltuială, luptele cu turcii și asta în ciuda unei vistierii golite de multă vreme.

Un eveniment dezastruos pentru armatele creștine conduse de arhiducele Maximilian, fratele împăratului Rudolf al II-lea și Sigismund Báthory s-a derulat la Mezőkeresztes în Ungaria, la 24-26 octombrie 1596, unde creștinii apuseni fuseseră învinși de turci, suferind o înfrângere crasă. Deci Mihai nu se mai putea bizui pe un ajutor imediat. Armata creștină a fost decimată, iar sultanul era hotărât să-l pedepsească și pe Mihai, după ce jubila că obținuse o așa mare victorie contra armatelor austriece, ungare și transilvane, prezente pe câmpul de bătălie cu aproximativ 40.000 -50.000 de soldați.

Diplomații turci au încercat prin hatmanul Hotinului, Stanislaw Zolkiewski, să medieze o înțelegere cu Voievodul valah prin intermediul lui Ieremia Movilă. Cu toate că Domnul moldovean a avut aprobarea Poloniei să înceapă tratativele cu Mihai-Vodă, acestea nu au mai avut loc. Gândurile și intențiile subversive ale lui Ieremia Movilă îl îngrijorau pe Mihai, pentru că era la curent cu uneltirile acestuia, asmuțind pe tătari și turci asupra Valahiei.

Un număr de 6.000 de tătari, ațâțați de domnul Moldovei, Ieremia Movilă și 3.000 de turci au invadat Valahia în toamna anului 1596 cu poruncă de la marele padișah să-l prindă pe Mihai-Vodă și să-l predea Porții Otomane. Aceștia însă au fost înfrânți de oastea valahă în două rânduri și s-au retras cu pierderi mari. Mihai spune despre Ieremia Movilă: ” ține cu turcii și cu tătarii și se poartă dușmănos slujbei creștinătății”.

În numele sultanului, pașa de la Buda i-a transmis împăratului Casei de Austria propunerile unui tratat de pace onorabil, în noiembrie 1596, „cu singura condiție de a fi ruptă alianța cu voievodul Valahiei”. Rudolf al II-lea însă a respins cu hotărâre propunerile de pace ale marelui padișah otoman.

Va urma